

Soone talu peremees Andres Tamm on tugev praktik ja julge visionäär

**saage
tuttavaks:
Aasta Inimene**

Liikumise Nõo valla Aasta Inimene 2005 üks kahest kõige populaarsemast tegijast on seekord põllumajandustöötaja ja nimelt Soone talu peremees Andres Tamm (41) Meerilt.

"Põllumees?! Pintsakus ja selline soliidne puha..." oli mu tütar üllatunud, kui minu vestlust Andresega tagantjärele kommenteeris. Häbi talle! Nagu peaksid siis põllumehed kogu aeg ainult porimudased ja salkus olema. Andres Tamme taolised saada või ministrite kabinetis.

Võhivõora inimesega pikemat juttu alustades olen alati põnevil kui lapsepõnn kingitusepakki avades: mis sealt küll ometi tuleb? Mida uut ja huvitavat me seekord teada saame?

Andrese jutust koorusid välja need põhimõtted, mis tema elus on olulised olnud. Tema ise koos oma toimeka perega on meie tänase noore eduka põllumehe koondportree, kes tänu tragidusele, enesetäiendamismotivatsioonile ja arukale majanduslikule mõtlemisele on suutnud tugevalt jalgadele jääda.

On vaja julgelt otsustada

Andres tõdeb, et oma elu kaalukama otsuse pidi ta tegema 26-aastasena. Nimelt oli siis, 1992. aasta sügisel, vaja otsustada, kas ta ikka viib avalduse majandi reformikomisjoni ja asub kandma suurt vastutust piimatootmise jätkamise osas. Nii mitugi magamata ööd ja palju kõhklusid tuli üle elada, kuid leping ometigi sõlmiti ja 1. oktoobrist 1992 on oi kui palju pidanud kõike läbi tegema.

Hariduselt on Andres Tamm EPA lõpetanud veterarst. Aastatel 1987–1990 töötaski ta majandis veiste veterarstina.

Oma majapidamist ja tootmist käima lükates tuli praktiliselt alustada valgelt lehelt, st kõike juurde õppida ja katsetada.

Tookord alustati 50 mullikaga. Nüüdseks on karjas 350 lüpsilehma. Peremees täpsustab, et tootmine jaguneb kaheks haruks: teravilja- ja rapsikasvatuse ning piimatootmine. Laudad paiknevad laiail neljas erinevas punktis: Meeril Soone farmis, Etsastes Vainu farmis ja Konguta vallas Erumäe farmis lüpsikari ning Lagujal on noorloomad.

Rahulevalt nendib Andres, et neil on nüüd peaaegu 100%-liselt töupuhas holsteini tõugu kari. 2003. aastal toodi viimati Hollandist 78 looma. Veiste piimatoodangu võib igati rahule jääda, see oli 2005. aastal 7600 kg piima aastast looma kohta.

1999. aastal saavutati isegi juba 9400 kg tase, aga siis täheldati ka lehmade tervise nõrgenemist ja loomadega ei tahetud rohkem ris-

keerida.

Oma 2005. aasta reisilt Iisraeli oskab Andres kommenteerida, et see maa on kõrgeima piimatootmise näitajaga maa maailmas, küündides juba 11 000 kg piimani lehma kohta aastas.

Soone talu tulevikuperspektiiv on saavutada 10 000 kg tase, mis olevat täiesti reaalne saada. Selleks aga peavad pidamistingimused oluliselt paranema. 2006. aasta ehitamiskavas on 25 miljonit krooni maksev uus laut Soonel. Eelmise aasta projekt, uus kuivati, valmis juba 2005. aastal ja toimis väga efektiivselt.

Edu on saavutatud tänu töökale kollektiivile

Andrese juures on põhitöö palgal 30 inimest, kellest enamik on lähikandi elanikud. Hooajatöödele palgatakse juurde veel 10–15 inimest. Andres kiidab oma töökait ja kohusetundlikku kollektiivi ja tänab ekstra koordinaatoreid kohtadel, kes põhivastutust kannavad: Etsastes Aili ja Ilmar Raukas, Erumäel ja Soonel Signe ja Aivar Mägi ning Malle Künnapuu, põhitöökuna Jüri Saag üle kogu firma. Eks on olnud häid ja halvemaid aegu, aga kõik probleemid on alati üksteisemõistmise kombel lahendatud.

Kahtlemata peab peremees ikka ise lakkamatult kõigega kursis olema ja säilitama valmisoleku äkkolukordade ilmnemisel.

Et praegused tootmismahud on küllaltki suureks tõusnud, siis on järele aktuaalsemaks saamas tööjaotuse probleemid juhtimise tasandil.

Andres arvab, et äkki saab poegadeast ajaks.

Madis (20) õpib praegu Maaülikoolis agronoomiat, Tõnis (18) Olustveres põllumajandust. Nende peres on pojad maast-madalast põllutöö ligi olnud. Madis oli alles 9-aastane, kui sai loa iseseisvalt Belarussiga kündma minna. Muidugi oli tal sõidukogemus olemas. Sel suvel sattusin Andrese kõrval seisma, kui ta telefonitsi poegi juhendas ja huumoriga aasis, et "ärge mul ainult kombaini maha põletage!", sest mehehakatise võtsid iseseisvalt veel hilisõhtul vilja.

"Kindlasti ei taha ma neid vägisi maaelule sundida. See peab nende endi vaba valik olema," rõhutab isa Andres vabade valikute pooldajana.

"Sellel suvel töid poisid oma sõbrad (9–10 inimest) silo- ja heinatöödele appi. Oli lõbus ja töökas seltskond. Nad kinkisid meie toreda suve!" on Andres noortele tänulik.

Nõupidamine tulevase kuivati platsil. Keskel Andres Tamm.

Andrese ärvaim ilmnes juba lapsepõlves

Siinkohal arutleme selle üle, miks valis aastaid tagasi üks veterarst nii raske ja töömahuka koorima.

"Küllap mul see äripisik ikka sees olnud," muheleb Andres.

"Oma esimese äriaga tegelesime ju siis, kui mina 12 ja vend 9-ne oli," mäletab ta ammuseid aegu. Pere elas mõni aeg Pärnumaal Matsirannas. Väikemehed jälgisid kalurite toimetamisi kõrvalt, said lõpuks isalt loa juba iseseisvalt paadiga merele minna ja angerjaid püüda. Omapüütud kalu müüsid nad sadamas kõrvalasuvates lastelaagrites lapsi külastama tulnud lapsevanematele. Kaupmehed teenisid nii täiskasvanute imetluse kui taskuraha.

"Ja mul on lihtsalt õnne olnud. Ma olin tänuväärse kombel õiges vanuses õigel ajal õiges kohas."

Oma pere on kõige suurem toetaja

"Peale selle on mul alati kindel toetajaskond olnud – oma pere ja mõlemad vanapered, st emadised." Oligi südantsoojendav kuulda, kui Andres ütles meie vestluse käigus üpris sageli, et "äi ütles ikka nii ja äi ütles naa!" Autoriteet järelikult!

Ja et abikaasa Esta toetab teda kõiges ja – vastupidi.

"Aga sul on veel ka Elsa!" tuletan veel üht pereliiget meelde.

"Tema on meil tõeline tule-säde!" elavneb isa silmnähtavalt.

"Ta tüütab kindlasti ära oma

vanemad vennad ja toob ikka naeru ema ja isa palgetele, mis sest, kui väsinud me ka ei oleks!"

Teadjalt loeb isa üles 8-aastase tütre peamised harrastused: muusikakool, aeroobika, rahvatants, hobustega tegelemine. Tubli õpilane naganüi. Selge pilt – isa pailaps ja pesamuna.

On tore, kui inimesel on nii palju energiaallikaid, millest elujõudu ammutada.

Homse nimel tuleb pidevalt areneda

On aga Andreselgi olnud mõõnaperioode ja mõtted mustad.

"Lähem ära palgatööle ja – kõik!" Aga need mõtted on olnud rohkem reservmõtted. Edasiviivaks jõuks on olnud soov võimeid proovida ja oma mina kehtestada.

"On sul ikka seda energiat!" õhkan tunnustavalt. Teadkem, et tegu on ka Lõvi-poisiga (23. august 1964).

"Seda energiat peaks veel rohkem olema!" hindab vestluskaaslane enesekriitiliselt.

"Aeg on siiski karm. Oleme küll stabiilsuse saavutanud, nüüd on peamine suund efektiivsuse tõstmine. Et konkurents püsida, on vaja pidevalt nii ennast kui tootmisbaasi täiendada.

Peamiseks märksõnaks homse suunas ongi – areneda, areneda, areneda. Paigalejäämine tähendakski hääbumist, väljalangemist.

Tänane põllumees ei ole kindlasti enam see, kes eile. On vaja jälgida väga paljusid reeglistikke.

Meie käest ootab aruandlust ca kümme erinevat ametkonda. On

küll tänuväärne, et on laienuvad toetussüsteemid, aga taotlused rahade saamiseks on sageli väga keerukad ja mahukad.

Paljud 90-ndatel entusiastlikult alustanud tegijad on loobunud.

Andres arvab, et õnneks on ta osanud teha õigeid otsuseid. Ta on suutnud mingi etapi edukalt läbida. See on andnud kindlustunnet ja julguse võtta ette järgmine, juba riskantsem samm. Ta peab ennast rahulikuks ja tugevalt kahe jalaga maa peal seisvaks meheks, kes aga tahab siiski tuleviku nimel riskida. Tema enda nägemuses kangastub tema pere elu 10–15 aasta pärast.

Reisikogemused on aidanud uutmoodi elu korraldada

Andresel on aga teisigi kohustusi. Juba üle kümne aasta kuulub ta Eesti Töuloomakasvatajate Ühistu nõukogusse. Sinna kuulub üle 1000 liikme ja see on kõige tugevam põllumajandusühistuline organisatsioon. Ta hindab kõrgelt ühistu kaudu saadud abivõimalusi. Ühistunõukogu liikmena on ta saanud osaleda ka paljudel välisreisidel, seda ikka kogemuste saamise eesmärgil. Nii on ta neljal korral viibinud Ameerika Ühendriikides. Seda maad peetakse vaieldamatult piimatootmise eeskujumaaks. Eluline kogemus sealt-kandist on, et alla 100 lehma ei ole mõtet üritada, sest majanduslikult ei tasu see ennast lihtsalt ära.

Õppereisid on viinud ka Taani, Saksamaale, Tšehhi, Prantsusmaale. Holland olevat risti-

põigiti läbi käidud. Iisraelist oli juttu eespool. Ja Soomes omandas ta aastatel 1990–1993, kui läks lihtsalt kõrvalt raha teenima, tegeliku majandamise põhitõed. Tagantjärele on ta selle võimaluse üle rõõmus, sest suutis siin praktilisemalt tegutseda.

Välisõitudel on teda sageli tõlgiks palutud, sest ta valdab vabalt inglise keelt ja soome keelt peab ta naljatamisi teiseks emakeeleks.

Meeri külas on hea elada

Mis on aga noorele mehele veel peale töö ja perekonna oluline?

See on paik, kus elatakse.

"Oled sa meerikas või kes?" usutlen, sest korter on ju Nõos.

"Loomulikult meerikas. Minu lapsepõlv ja kooliiga on raudselt Meeriga seotud. Ja varem või hiljem ehitame siia oma maja."

Räägime Meeri küla edenemisest ja taaselluärkamisest.

"Meil on siin oma uhke seltsimaja ja puha. Oli tõeline õnn, et leidis Lembit Toru sugune mees, kes etteotsa hakkas ja kelle ideed viljakasse pinda langesid," lõovad Andres silmad särama.

Andres ise kuulub seltsi juhatusse. Nõu ja jõuga on ta alati püüdnud kasulik olla. Talle on oluline, et inimesed Meeri külas on üksteist leidnud ja soovivad koos hoida Meeri head nime.

"Praegu toimetame oma küla ajalooaamatut," oskab Andres viimaseid aktuaalsemaid ettevõtmisi valgustada.

"Sulle meeldib siis kodu-uurimine?"

"Kindlasti. Olen tuttavaks saanud paljude toredate inimestega. Praegu on veel viimane aeg talletada meie vanema põlvkonna mälestusi, enne kui nad kaotame."

Niisiis ei ole Andres ainult ärist haaratud noorherra, vaid hingega oma kodukoha ja inimeste juures askeldav kaaskodanik.

Meie vestluse ajal helises Andrese mobiil üpris sageli. Märk ju sellest, et mees oli väga taganõutud. Ta lausus oma korraldusi tasasel ja meeldival kombel.

Elu Soone talus ja Tamme peres läheb omasoodu edasi ja küllap üha paremini. Perekonna-pea Andres hoiab kindlalt rooli, sest ta on mees, kellele ei meeldi tühja viriseda ja kes oma optimisismi ja energiaga suudaks mägesidki nihutada.

Selliseid inimesi ei ole häbiasi eeskujuks seada.

MILVI PENSA

Hetki Luke mõisapargi projekti lõpetamiselt 8. detsembril 2005

Tublisid tegijaid tänavad vallavanem Rain Sangernebo ja projektijuht Gea Järvela

Kärnerimaja kasutusloale kirjutab alla vallavolikogu esimees Jaanus Järveoja

Muusikalist külakosti pakkus lisaks Nõo Muusikakooli noortele viuldajatele ka kitarriõpetaja Vaido Petser